

כותרת: הטיול ככלי חינוכי הכותב/ת: צוות היגוי מגזר כפרי

מטרה:

הבנה כי טיול הוא כלי חינוכי מצויין וחשוב להשתמש בו בעבודת מדריך הנוער.

מהלך:

1. בוחרים 4 מתנדבים שהדריכו כבר טיולים בעבר.
2. כל מתנדב מקבל 4-5 חברים בקבוצה והוא צריך להעביר להם פעילות בהפתעה – כלומר פעילות שהוא לא התכונן אליה. אורך הפעילות: 5 דקות.
3. המתנדבים מעבירים את הפעילות.
4. מתכננים חזרה לקבוצה ומשתפים בפעילויות שהועברו.
5. בזמן הפעילויות המדריך אוסף 8 אבנים ומניח אותן במרכז המעגל. אומרים: כל אבן מסמלת עקרון אחר בהדרכה משמעותית בטיול. נעבור עכשיו על העקרונות ונראה אלו מהם התקיימו ב"פעילות בהפתעה" ואילו לא יכלו להתקיים כי הם דורשים הכנה מוקדמת. עוברים על העקרונות ובודקים.

עקרונות להדרכה משמעותית בטיול

ניצול השטח – ראשית כל, ההפסקות בטיול יהיו מתוכננות על פי נקודות צל מתאימות, נוף או דברים נוספים הניתנים להמחשה ולא בצורה שרירותית.

המחשה – אם כבר יצאנו לשטח, כדאי מאוד לנצל אותו ולהשתמש בו לשם המחשות והדגמות כלל בסיסי בהעברת ידע לחניכים היא ההמחשה וזאת מכיוון שבשימוש בחושים השונים יופנמו התכנים בצורה טובה יותר.

מיקוד בנושאים – התמקדות במספר נושאים במהלך הטיול ולא בפריסה שטחית ורדודה של מספר נושאים רב.

מהכלל לפרט – בשיטת הדרכה זו נותנת בתחילה תמונה כללית על האזור וממנה פרוט למסלול הספציפי בו אנו מטיילים.

הקבוצה בטיול – טיול הוא הזדמנות מצויינת לאפשר לחניכים לחוות את חבריהם לקבוצה בתפקידים שונים, לעזור אחד לשני ולהתמודד עם קשיים שקיימים בקבוצה. התאמה אופי הפעילות לגיל החניכים – יש צורך לאתגר את החניכים ולהתאים את הפעילויות לגילם השונה ככל שהחניכים עברו בעבר טיולים. יש צורך לשנות ולגוון בדרכי העברת הנושאים השונים.

התייחסות לאזור בו אנו מטיילים:

- **גיאולוגיה וגיאוגרפיה** – בתחום זה יבוא לידי הסבר מקור השם, גידולים, מדוע ואיך נוצר האזור.
- **אקלים** - מבנה האזור משפיע על האקלים באזור (קירבה לים, אזור מדברי, טופוגרפיה וכו).
- **צמחייה** – הצמחייה מושפעת ישירות מהאקלים והקרנע. סוג הצמחייה יקבע באזור בהתאם לכמות המשקעים שבו, הטמפרטורות והלחות.

- **בעלי חיים** – שרשרת המזון מתחילה עם הצומח ועוברת מבעל חיים אחד למשנהו. בהסבר על בעלי חיים באזור חשובים הדגשים: ממה הם ניזונים, מה תפוצתם וכו'.
- **האדם** – האדם מושפע מכלל התחומים המרכיבים את האזור. מבנה האזור יקבע איפה יתגורר האדם, מקורות מים מתאימים, צמחיה ובע"ח המשפיעים על מזונו. הסבר על האדם יקיף את הסיבות מדוע השתקעו בני האדם באזור זה, כיצד ניצל האדם את האזור, סקירה היסטורית וכו'.
- **המסלול** – פירוט על המסלול עצמו, שם, מאפיינים וכו' ובהמשך מתוך הסקירה הכללית איזה זכרים מתקשרים למסלול עצמו. (האדם – תחנת קמח, אלון – צמחיה ים תיכונית).
- **משוב** – יש צורך להעביר משוב במסגרת הקבוצתית כדי ליצור בסיס משותף של תקשורת בין החניכים למדריך וזאת גם מבחינה חווייתית וגם כדי לוודא האם באמת החניכים קלטו את הידע אותו רצינו להעביר.

להלן מספר שאלות שיכולות לעזור בהכנה לטיול:

- ✓ האם ההדרכה מותאמת לרמת הקבוצה ולצרכים שלה?
- ✓ האם ההדרכה קשורה לשטח שמטיילים בו ולנושאים בהם עוסקים במהלך הטיול?
- האם ההדרכה מכילה את הסיבה לשמה אנו מדברים על הנושא?
- ✓ האם השתמשנו במקורות מהימנים בהכנה/העברת ההדרכה?
- ✓ האם ההדרכה בעלת מטרה לימודית/ריגושית – חווייתית הנושאת מסר ערכי?
- ✓ האם ההדרכה מפתחת סקרנות? מייצרת גירויים אצל החניך?
- ✓ האם ההדרכה מובנית? לפי פתיחה – גוף וסיכום?
- ✓ האם ההדרכה מפעילה את רוב הקבוצה?
- ✓ האם ההדרכה דורשת קריאה או כתיבה? (אם כן – זה לא מוצלח...הדרכה טובה אינה דורשת קריאה וכתיבה מרובים ואינה משתמשת בדפים או בחומרים מתכלים)
- ✓ האם ההדרכה מתוכננת מחד אך גם גמישה ויצירתית מאידך?
- ✓ האם אמצעי ההמחשה שלי מותאמים לשטח? (מחומר קשיח / יציב ולא מתכלה)
- ✓ האם עזרי ההדרכה שלי מעניינים? אסתטיים? מושכים?
- ✓ האם ההדרכה מגוונת?